

А.А. Скуратівська, студ., IV курс, гр. ФК-16к, ФОФ
 Науковий керівник – к.е.н., доц. Я.В. Лебедзевич
 Житомирський державний технологічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах розвитку ринкових відносин для економік більшості постсоціалістичних країн, зокрема України, головною передумовою для розвитку країни є наявність як державного сектора, тобто державних підприємств, так і приватного – малих підприємств, або ж просто фізичних осіб-підприємців. Функціонування цих суб'єктів на ринку впливає на ефективність національного виробництва, стимулювання економічної конкуренції, є важливим інструментом впливу на структурну перебудову економіки країни та передбачає наявність сприятливих умов для створення певного кола підприємців, які безпосередньо прямо чи опосередковано впливатимуть на розвиток суспільства.

Для досягнення позитивного результату ефективної підтримки малого бізнесу з боку держави, в особі контролюючих органів, існує необхідність того, щоб фізичні особи-суб'єкти підприємницької діяльності були невід'ємним елементом економіки України. В свою чергу, це проявляється в так званій податковій політиці у сфері підприємницької діяльності фізичних осіб, яка безпосередньо передбачає комплекс спеціальних заходів, здійснюваних державою щодо підтримки, захисту та розвитку малого бізнесу та за рахунок яких суб'єкти підприємницької діяльності забезпечують конкурентне середовище, гнучкість національної економіки, зайнятість та збільшення доходів населення. В контексті функціонування податкової політики, законодавчого регулювання оподаткування підприємницької діяльності фізичних осіб в Україні перед підприємцями стоїть вибір, який полягає в обранні однієї з систем оподаткування підприємницької діяльності, а саме загальної системи оподаткування, або ж так званого спеціального спрощеного режиму оподаткування. Прийняття правильного рішення щодо вибору оптимальної системи оподаткування є рушійним механізмом нормального та ефективного функціонування господарського процесу підприємця.

Важливість та необхідність оподаткування малого бізнесу розглядають такі науковці, як П.К. Бечко, О.В. Грицина, О.М. Денисюк, К.В. Захожай, Г.С. Кавна, В.М. Кміть, А.І. Крисоватий, Я.В. Литвиненко, С.М. Онисько, І.М. Тофан, Г.М. Чеченіна та інші.

На сьогоднішній день, згідно з чинним податковим законодавством, існують дві паралельні системи оподаткування підприємницької діяльності фізичних осіб: загальна та спрощена. Кожна з них передбачає своєрідний механізм справляння обов'язкових податків і зборів. Даний механізм розкривається через так звані переваги та недоліки окремо взятої системи оподаткування, які згруповані в таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика загальної та спрощеної системи оподаткування підприємницької діяльності фізичних осіб

Система оподаткування	Переваги	Недоліки
1	2	3
Загальна система оподаткування	<ul style="list-style-type: none"> • відсутність обмежень щодо обсягу виручки та кількості найманих працівників • сума сплачених податків прямо залежить від кінцевих результатів діяльності • ЄСВ сплачується лише за ті місяці, в яких отримано чистий дохід • можливість реєстрації як платника ПДВ 	<ul style="list-style-type: none"> • надмірність сукупної маси податкових платежів (обов'язкова сплата приблизно 15 видів податків і зборів) • широка база оподаткування • обов'язкове застосування РРО • трудомісткий порядок ведення податкового обліку: потрібно вести велику кількість форм звітності, терміни та місце подання яких не збігаються

1	2	3
Спрощена система оподаткування	<ul style="list-style-type: none"> • спрощення податкового обліку • можливість не використовувати РРО • можливість сплати ЄСВ в розмірі мінімального страхового платежу • сума одержаного доходу не включається до сукупного річного доходу • ставка єдиного податку залежить від групи платника податку (4 групи фізичних осіб-підприємців) 	<ul style="list-style-type: none"> • обмеження кількості найманих працівників та обсягу доходу за рік, заборона займатися деякими видами діяльності • ЄСВ підприємець повинен сплачувати незалежно від того чи отримав він дохід • розмір податку не залежить від результатів діяльності • ведення спрощеної системи оподаткування не завжди сприяє зменшенню розміру податків

Однією із головних відмінностей спрощеної системи оподаткування, на відміну від загальної, це можливість розвитку малого бізнесу в Україні. Але, в свою чергу, вона зумовлює нерівномірність податкового навантаження на малі підприємства та підприємців, а також платників податків, які перебувають на загальній системі оподаткування, чим і порушується принцип справедливості податкової системи.

Оскільки перед підприємцем стоїть досить складне рішення, він повинен керуватися певним алгоритмом ухвалення рішення про доцільність переходу на один із альтернативних способів оподаткування, зокрема:

1. Аналіз переваг і недоліків альтернативних систем оподаткування.
2. Перевірка необхідності переходу на обрану систему оподаткування.
3. Проведення необхідних розрахунків доцільності переходу з однієї системи оподаткування на іншу.
4. Прийняття рішення про доцільність чи недоцільність переходу на один з альтернативних способів оподаткування.
5. Інші чинники, які впливають на прийняття рішення про перехід.

Необхідно наголосити на тому, що за статистичними даними Міністерства доходів і зборів України, кількість фізичних осіб-підприємців, які обирають спрощену систему оподаткування стрімко зростає. Зокрема, за 2011–2012 рр. до відповідних місцевих бюджетів було сплачено 50 млн. грн. та 118,5 млн. грн., відповідно зазначеним рокам. Станом на перший квартал 2013 року чисельність підприємців-спрощенців становила 35 тис. осіб, 3 тис. з яких є взагалі юридичними особами, що і підкреслює лояльність та доцільність даної системи оподаткування.

Існування двох паралельних систем оподаткування підприємницької діяльності свідчить, як про досконалість податкової системи України, так і про захист державою приватного сектора, що в свою чергу, впливатиме на рівень ВВП, на економіку країни в цілому, і на Державний бюджет, оскільки через податкові платежі акумулюються приблизно 60 % дохідної частини бюджету. Тому, на сьогоднішній день для підприємців, які бажають почати, або ж розширювати свою господарську діяльність, максимізувати отримані прибутки та покращити як власний добробут, так і добробут найманих працівників, які перебувають з ним у трудових відносинах, необхідно значну увагу приділяти вибору найдоцільнішої та найефективнішої системи оподаткування своєї діяльності, і при цьому зберегти за собою справедливе ім'я платника податку.